

הצעות לדיון בנושאים ערכיים לקראת יום העצמאות

ימים מיוחדים אלו שבין "שואה לתקומה" בלוח העברי, בין יום השואה ליום העצמאות מזנים לנו בעיסוקנו החינוכי נושאים ערכיים ודילמות משמעותיות היכולים לשמש אותנו בשיעורי ההבעה בעל פה.

לקראת העיסוק בדיון ויישומו בשדה ההוראה והלמידה ברצוני לחזור על מספר עקרונות בהנחיית התלמידים לקראת הדיון בכלל.

מטרתו של דיון היא ללבן נושא שנוי במחלוקת או בעל היבטים שונים. הדיון בעל-פה הוא פעולת גומלין מורכבת בסיטואציה חיה של פנים אל פנים. לרוב יש בו שני ערוצי תקשורת: האחד בין המתדיינים ובין עצמם; השני בין המתדיינים לקהל המאזינים. לדיון יש בדרך כלל מבנה פורמאלי: המנחה מציג את הנושא לדיון, ומעביר את רשות הדיבור ממתדיין למתדיין. לעתים הדיון נעשה בכמה סבבים מתוכננים מראש. בדרך כלל המתדיינים נוקטים עמדות, ועליהם להציגן ולנמקן. הדיון דורש יכולת לנתח, להסביר (בדרכים שונות כגון השוואה והדגמה), לסכם ועוד.

במסגרת ההוראה יש אפוא מקום לטפח דינאמיקה מחשבתית, דרכי ארגון ואמצעי לשון הנדרשים לליבון הנושא ולפיתוחו.

חשוב לעמוד על יסודות של תרבות הדיון והוויכוח, ובהם הקפדה על הידברות והימנעות מהתנצחות. על המתדיינים להתייחס זה אל דבריו של זה בין שהם מסכימים לדברים ובין שאינם מסכימים להם. ההתייחסות צריכה להיות עניינית ולא אישית-שלילית. בדיון תישמר הזכות להביע דעה חריגה, וכן תהיה פתיחות לביקורת. על המתדיינים להקפיד על רטוריקה מאופקת, מתונה והוגנת. עוד יש לטפח דיבור רהוט: אוצר מילים מדויק, תקינות לשונית, הגייה ברורה, הנגנה (אינטונציה) מותאמת, קצב דיבור נאות.

האמצעים המילוליים והלא-מילוליים ההולמים דיון והתנהגות בו יירכשו בדיונים אותנטיים ובהדמיות (סימולציות) מתוכננות של דיונים - במסגרת קבוצתית, כיתתית ובית-ספרית.

שלוש הצעות לדיון:

1. קיום יום זיכרון לחללי צה"ל צמוד ליום העצמאות
2. שינוי ההמנון של מדינת ישראל והתאמתו ל"כלל אזרחיה"
3. העסקת אומנים "משתמטים" מצה"ל בחגיגות רשמיות של יום העצמאות

הכנת הכיתה לקראת דיון:

✓ כל תלמיד מתבקש לכתוב על דף טיעון אישי שבו יביע את עמדתו בנושא שנבחר. לשם כך עליו לקרוא חומר על הנושא, להתייעץ עם הורים, מכרים, חברים, לנהל סיעור מוחין כדי לבחון את עמדתו בנושא ומידת הידע שיש לו אודות הנושא.

✓ כל תלמיד מביא לשיעור הבא מקור מידע אחד לפחות בנושא (מאנציקלופדיה, עיתון, אינטרנט, ספר לימוד ועוד...), וממלא את תעודת הזהות של המקור הכוללת התייחסות לסעיפים הבאים:

א. שם המקור, שם הכותב, מקום פרסום המקור.

ב. מהי הדעה הננקטת במקור המידע?

ג. מהן ההנמקות לעמדה המוצגת.

ד. מה חידש לך המקור באופן אישי וכיצד תרם לחיזוק עמדתך?

רצוי להביא מקורות מידע מגוונים, דעות מומחים, נתונים, ממצאי מחקרים ונקודות מבט שונות של בעלי העניין בנושא הנידון.

✓ הכיתה נחלקת ל-6 קבוצות ונציג מכל קבוצה מדווח לקבוצה על עמדתו ועל המידע שאסף לחיזוק עמדתו.

✓ הקבוצה נערכת לדיון קבוצתי בשאלה הנידונה ומגבשת לעצמה עמדה משותפת על החברים. הקבוצה מנסחת בצוותא את עמדתה בטקסט טיעוני מבוסס ומנומק היטב,

✓ נציג מהקבוצה נבחר לייצג את הקבוצה בדיון במליאה.

✓ הכיתה נערכת לדיון במליאה (בדגם של אקווריום) כאשר הטיעונים השונים מוצגים והדיון מתנהל באמצעות מנחה המנווט את הדיון.

✓ מומלץ שבמהלך הדיון יאזינו התלמידים ויצפו בדיון באמצעות דף ההערכה המצ"ב שישמש אותם בתום הדיון בהערכתו ובגיבוש התובנות האישיות של כל אחד בהקשר לנושא הנידון. (מצ"ב דף ההערכה)

✓ בתום הדיון חשוב לתת את הדעת לסעיפים הבאים:

א. התרשמות כללית מהדיון:

האם הקשיבו המתווכחים זה לזה?

האם היו תופעות של השתלטות על הדיון? בטון או במשך הזמן?

האם היו התפרצויות לדברי האחרים? האם היו פגיעות אישיות?

עד כמה התקדם הדיון וזרם?

האם הייתה בדיון התפתחות הגיונית?

האם המשתתפים התעניינו זה בזה?

האם ניתן היה לשכנע בדיון? נמקו

ב. מתן רפלקציה אישית של כל התלמידים באמצעות השאלות:

האם ובאיזו מידה תרם לך התהליך כולו בגיבוש עמדתך כלפי השאלה?

איזה שלב בתהליך כולו היה המשמעותי ביותר בעיניך? נמק תשובתך.

האם השתנתה עמדתך כלפי השאלה בתום התהליך? נמק תשובתך

נושאים לדיון בהקשר ליום העצמאות:

❖ נושא ראשון:

א. באיזו מידה נכון לקיים את יום הזיכרון לחללי צה"ל בסמוך ליום העצמאות?

מדינת ישראל בחרה לציין את יום הזיכרון לחללי צה"ל ומערכות ישראל בצמוד ליום העצמאות ומיד עם סיום יום הזיכרון מתחילות חגיגות יום העצמאות.

המחלוקת בציבור עולה מדי שנה בשנה סביב השאלה האם יש להפריד בין שני הימים המיוחדים האלו ולהתחשב בכאבן של המשפחות השכולות.

יש הסבורים שקשה מאוד לעבור בן רגע מעצב ואבל לשמחה, ויש להתחשב במשפחות השכולות במיוחד, אך גם בכל המתייחדים עם זכרם של הנופלים ולא להצמיד את שני האירועים יחד.

מצד שני יטענו התומכים בהיצמדות הימים, כי שמחת העצמאות ללא זיכרון הנופלים אינה מוסרית ונכונה. מדינת ישראל קמה ומתקיימת רק בזכות הנופלים שנלחמו על הגנת הארץ ותושביה. חובה להקדים ולהתייחד עם זכרון הנופלים, להזדהות עם כאבן של המשפחות השכולות כי הרי בזכותם יש ערך והצדקה לשמחות ולזיקוקי הדינור.

חגיגות העצמאות הבאות מיד לאחר יום הזיכרון מעניקות משמעות חזקה יותר לחיים במדינה.

לכל עמדה ההנמקות וההצדקות משלה.

היערכות הכיתה לדיון בנושא:

התלמידים מוזמנים לברר עם עצמם, עם חבריהם וקרוביהם מהי העמדה המשכנעת יותר.

על התלמידים להיערך מראש לקראת דיון בנושא על ידי איסוף מידע בנושא מבעלי עניין שונים (אח שכול, אלמנה, הורים שכולים, לוחם צה"ל, נער, מבוגר, חוקרים), ניתן לערוך משאל קצר בקרב החברים ולשאל לדעתם.

✓ לפניכם מאמר העוסק בסוגיה, ניתן לקבל ממנה היבטים שונים של הסוגיה ולגבש באמצעותם את העמדה האישית.

תם האבל ונעבור לזיקוקים / אלי בן שם, גיא אורן, פורסם ב – ynet 20.4.07

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3390248,00.html>

כל תלמיד ינסח את עמדתו בנושא תוך ביסוסה על מקורות מידע שונים. הטקסט שינסח התלמיד יהיה טקסט טיעוני, מנומק, ערוך בצורה לכידה ומקושרת. על התלמיד לבסס עמדתו באמצעות הנמקות מבוססות.

התלמידים ידעו להביע את עמדתם בעל פה ולתרום מדעותיהם לכיתה כולה.

יש לשקול קיום הדיון בדגם של קבוצות, בדגם של אקווריום או במבנה הכיתה הרגילה.

❖ נושא שני:

ב. האם נכון לשנות את ההמנון של מדינת ישראל ולהתאימו לאופייה של מדינת ישראל כמדינה

דמוקרטיה- מדינה לכל אזרחיה?

בימים אלה דנה ועדת החוקה שבכנסת בהצעות לשינוי "התקווה". אז לפני שניגע בהצעות השונות, ונשמע מה יש לכם להגיד בנושא, כמה פרטים חשובים על "התקווה".

http://www.zofim.org.il/magazin_item.asp?item_id=4658608516&troop_id=30019441&past=archive

הגדרת המנון בויקיפדיה " :בין מדינות העולם נהוג להכתיר שיר מסוים, בדרך כלל בעל מלל ובעל לחן, כהמנון הלאומי. מקור המילה ביוונית **Hymnos** ופירושה שיר שבח ...בדרך כלל מבטא ההמנון את שאיפותיו

הלאומיות של העם, ולרוב קשורים ההמנונים הלאומיים במאורע חשוב בתולדותיה של מדינה. יש המנונים שנושאים אהבת העם, אהבת השליט, יופייה של הארץ, והמנונים המדגישים את פטריוטיות העם.

והחלק הרלוונטי לדיוננו מתוך ההגדרה הוא ההתייחסות לשינויים בהמנונים: "לעתים מחליפה המדינה את ההמנון. למשל "אל, נצור את הצאר" עד המהפכה הרוסית (1917) היה ההמנון הלאומי של רוסיה. הקומוניסטים הרוסים בחרו בהמנון תנועת הפועלים "האינטרנציונאל", "אולם אח"כ הוחלף גם המנון זה."

המנון מדינת ישראל - "התקווה", "נכתב על ידי המשורר היהודי יליד גליציה, נפתלי הרץ אימבר. תוכנו מבטא את כמיהת העם היהודי להיות עם חופשי במדינת ישראל.

השיר במקור נכתב על ידי אימבר ברומניה בשנת 1877 בשם "תקוותנו". "ובשנת 1886 פורסמה הגרסה המלאה בספר השירים של אימבר" - ברקאי, "בגרסה הכוללת תשעה בתים ופזמון חוזר. השיר הפך למקובל במאה ה-19, בקרב המתיישבים היהודים בראשון לציון, רחובות, בערים ומושבות נוספות ובקרב תנועות ציוניות. ב-1903 הושר השיר לראשונה בעת נעילת מושב הקונגרס הציוני השישי בבאזל. בקונגרס הציוני ה-18 בפראג בשנת 1933, הוכר השיר רשמית כהמנונה של התנועה הציונית, כשהוא דוחק מועמד בולט אחר של אותה תקופה - שיר המעלות". "התקווה" הפכה למעשה להמנון של מדינת ישראל כאשר היא נוגנה במעמד הכרזת המדינה ב-ה' באייר תש"ח.

כָּל עוֹד בְּלִבְבֵנוּ פְּנִימָה

נֶפֶשׁ יְהוּדֵי הוֹמָה

וּלְפָאֲתֵי מִזְרַח קְדִימָה

עֵין לְצִיּוֹן צוֹפִיָה.

עוֹד לֹא אֶבְדָּה תְּקוּתָנוּ,

הַתְּקוּהָ בֵּת שְׁנוֹת אֲלֵפִים,

לְהִיּוֹת עִם חֶפְשִׁי בְּאַרְצָנוּ, אֶרֶץ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.

לנוסח הישן והמלא (9 בתיים) של "התקווה" – "היכנסו לכאן"

מטרת הדיונים בכנסת היא להתאים את "התקווה" גם לאזרחי מדינת ישראל הלא יהודיים ובייחוד הערבים, והדגש העיקרי הוא למשפט "נפש יהודי הומייה". כיום בסיום טקסים שונים במדינה, מטקסים המסמלים אירועים היסטוריים ועד אירועי ספורט שונים, שרים את "התקווה" כל אזרחי המדינה – יהודים, ערבים, דרוזים ועוד .

כ- 56 שנה מילות "התקווה" לא היו מעוגנות בחוק ודווקא בנובמבר 2004 החליטה הכנסת כי כל שינוי בנוסח מחייב תיקון בשלוש קריאות בכנסת (בדומה לסמלים לאומיים אחרים) .

ועדת חוקה, חוק ומשפט דנה בחודש שעבר במספר רעיונות לשינוי:

- ✓ במקום "נפש יהודי הומייה" לשנות ל"נפש ישראל הומייה" – "הצעתו של ח"כ רשף חן, יו"ר סיעת שינוי.
- ✓ להוסיף להמנון בית שלם בערבית – הצעתו של ח"כ רוני בריזון, אף הוא מסיעת שינוי.
- ✓ הוספת המנון ניטראלי בנוסף ל"תקווה" – "הצעתה של פרופ' רות גביזון, מועמדת לבית המשפט העליון .

כמובן שהדעות חלוקות בעניין שינוי ההמנון. יש התומכים ברעיון בטענה כי "השינוי ייתן מקום גם למי שאינם יהודים" דבריו של יו"ר הוועדה מיכאל איתן. ויש המתנגדים לרעיון, כדוגמת ח"כ גדעון סער "לא הייתי עושה שום שינוי ב"התקווה". זו התפשרות על הזהות של המדינה."

לכתבה המלאה מתוך הארץ - **online** כנסו לכאן .

אז מה אתם חושבים - צריך לשנות את נוסח ההמנון? או צריך להשאיר את ההמנון כמו שהוא היום?

מבקרת המדינה לשעבר, גבי מרים בן פורת, סבורה שיש להוסיף בית להמנון כדי לאפשר לערביי ישראל להזדהות עם ההמנון הרשמי והמדינה. כמו ששינו את הנוסח המקורי.

מתוך "אלמוג" מרכז לתכנון לימודים מכללת בית ברל:

המנון "התקווה" – מכוחה של מסורת ולא מכוח החוק

נפתלי הרץ (נ"ה) אימבר, * מחבר ההמנון, טען שהוא כתב אותו ב-1903, אולם התאריך המדויק איננו מוחלט. בספרו "ברקאי" (קובץ שיריו של אימבר), שם הופיע השיר בדפוס לראשונה בשם "תקוותנו" *, קובע נפתלי הרץ אימבר כי השיר נכתב בשנת 1883/1884.

לחיזוק טענת המקדימים ניתן להוסיף את מכתבו של אימבר אל הרצל וצירי הקונגרס הציוני החמישי מסוף דצמבר 1901 שבו הוא מציין כי "מלאו 25 שנה לכתובת השיר". ידוע כי אימבר האיש לא בורך בסדר ומעולם לא דקדק בזמן. כפי הנראה נכתב השיר בראשית שנת 1988 או בסוף שנת 1877. הוא נכתב כנוסח ראשוני, אשר תוקן ושונה עי ידי אימבר, בא"י בהשפעת הקמת המושבות הראשונות וכך ניתן להסביר את התאריך המאוחר. טיוטת השיר חוברת כנראה בעיר יאסי שברומניה כ-4 שנים לפני עלייתו של אימבר לארץ.

מה מקור המנגינה?

יש כנראה הסכמה כללית כי מקורה של המנגינה שיר עם רומני * . שמואל כהן, מראשוני האיכרים בראשון לציון כותב בזיכרונותיו, שכונסו בספרו של אברהם יערי "זיכרונות ארץ ישראל":

בימים ההם, שנת 1887, נמצא בראש-פינה המשורר נ"ה אימבר, אשר נתן לאחיו את קובץ שיריו "ברקאי" וזה שלחו אל שמואל כהן לגולה. שם היו רגילים לשיר את השיר הרומני "אוויס ציא"- "ימינה, שמאלה" אותו נהגו לשיר במקהלה לפי קריאה לזירוז השוורים בעת החריש. כאשר עלה שמואל כהן לארץ הופתע לגלות כי אין שרים אף שיר מהקובץ "ברקאי" והוא היה הראשון, שהחל לשיר את ה"תקווה" עפ"י המנגינה.

פתיחת המנגינה ידועה מן היצירה "מולדוה" של הקומפוזיטור הצ'כי סמנטה. מנגינה זו נדפסה לראשונה ב-1895 ע"י החזן ש.ת. פרידלנד בברסלאו בצירוף ליווי בפסנתר. פרידלנד שמע את המנגינה מפיו של דוד שוי"ב, אחד מחלוצי ההתיישבות בגליל העליון, שבא ב-1894 לביקור לברסלאו. יתכן שזה ראשית פרסומו של השיר מחוץ לגבולות הארץ.

השיר נפוץ במושבות העבריות בא"י כאשר אימבר עבר בהן עם דפי השיר וכשהיה מוזמן לבתי האיכרים היה קורא להם בהתלהבות ולעתים כשצנחה עליו רוח היצירה היה משלים במקום קטעים נוספים.

כיצד התקבלו השיר והמנגינה ע"י ציבור כהמנונו הלאומי- הרשמי?

"התקווה" (או "תקוותנו") לא הפך מיד להמנון. מרשימותיו של שמואל כהן ניתן להבין שהשיר הושר כאחד משירי ציון: כל מושבה אימצה לעצמה שיר מיוחד והמושבה ראשון לציון היא שאימצה את "התקווה". בשנות ה-90 של המאה ה-19 מנתה רחובות כארבע מאות פועלים עבריים ששרו את השיר במקומות העבודה שלהם.

כנראה שהשיר הושר בחוגים של חובבי ציון אבל מעולם הוא לא הוזכר כשיר רשמי של התנועה. בפרוטוקולים של הקונגרסים הראשונים אין מזכירים אותו כלל. בשנת 1898 הוכרז

ע"י העיתון הרשמי של התנועה הציונית דבר קיומה של תחרות לבחירת המנון לתנועה ואף הוכרז פרס בסך 500 פרנק.

התוצאה הייתה עגומה. מקס נורדאו, שמונה לשופט, כתב להרצל על חוסר הכשרון שנתגלה בשירים המליציים. בפרוטוקול של הקונגרס הרביעי הוכרז שוב על תחרות לחיבור המנון בעברית.

נראה שהשיר, התקווה" כבש את מקומו בשל ההתנצחות בקונגרס הידוע "קונגרס אוגנדה" בשנת 1903. כאשר אחד הצירים הנרגשים והמתנגדים לתכנית קרא בהתרגשות: 'אבותינו הוציאו את נשמתם על המוקד בקריאת "שמע ישראל" ואנו לא נחדול להלחם בעד הארץ ואפילו תהיה זו מלחמה מלווה בייסורים וכל עוד נשמה באפינו נקרא "עוד לא אבדה תקוותנו...". ואז קמו הצירים על רגליהם ושרו את ה"תקווה".

הקונגרס הסתיים כשהרצל נשבע, לאחר ביטויים קשים על קרע בתנועה הציונית, כי "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני", והשבועון "די וולט" מסיים את הדיווח במילים: "מניפים את דגל ציון ושרים את השיר הלאומי". משפט זה על שירת ה"תקווה" אינו מופיע בפרוטוקול הרשמי, שהופץ בצורת ספר וזאת אולי משום שעורכיו ראו אותו כשיר קרב של אומרי הלאו בקונגרס (בעיקר ציוני רוסייה).

גם בפרוטוקול של הקונגרס השביעי בשנת 1905, שציריו הכריעו את הכף באופן סופי נגד תכנית אוגנדה ובעד ארץ ישראל, כארץ יחידה, לא דווח על שירה בצוותא, אבל העיתון הוסיף כי רבים מהנאספים שרים את ה"עוד לא אבדה", ההמנון הציוני.

החל מן הקונגרס השמיני ב-1907 מציינים הפרוטוקולים שבסיום הקונגרסים הושר ה"תקווה". ציון עובדה זו משקף את מעמדו של השיר. בקונגרס ה-18 בשנת 1933 נתקבלה החלטה רשמית של אימוץ הדגל הכחול-לבן כדגל ההסתדרות הציונית והעם היהודי, ואימוץ ה"תקווה" להמנון הלאומי של העם היהודי. בהחלטה זו ניתנה הכרה ואישור להמנון, אשר הפך עם הולדת המדינה להמנון הרשמי של מדינת ישראל.

למרות שחלוצי העלייה השנייה אימצו כהמנון את שירו של ביאליק "ברכת עם" ("תחזקנה") נתקבל שירו של נ"ה אימבר כהמנון הלאומי.

נפתלי הרץ אימבר נולד בשנת 1856 בגליציה וכבר בילדותו גילה כשרון של משורר וחיבר שירים בעברית. נרדף ע"י חסידים קנאים עבר לברודי בה נתוודע אל משכילים בני העיר. משם נדד ללבוב ואח"כ ליאסי שברומניה עד עלייתו לארץ ישראל. לאחר שב-1882 נתוודע אימבר אל סופר ועיתונאי אנגלי, חובב ציון נוצרי, סיר לורנס אוליפנט ורעייתו, התלווה

כמזכירו במסעו לא"י. אימבר, חסר המנוחה, נדד בארץ לחיפה, לירושלים ולמושבות העבריות. לאחר מותו של אוליפנט הוא יצא ללונדון ולניו יורק, חי בודד, עני וחסר כל. הוא נפטר שם ב-1909.

ה"תקווה" הושמע לראשונה במדינת ישראל בטקס הכרזת המדינה * בה' אייר תש"ח.

המנון ה"תקווה" הפך לחלק אינטגרלי בחגים ובעצרות אבל, בהקמת ישובים ובחדר הגרדום, באירועי העפלה לארץ ובהפגנות מחאה. את ה"תקווה" שרו בסיום השידור המרגש אודות תוצאות ההצבעה הגורלית באו"ם בכ"ט בנובמבר *1947, ובסיום טקס הכרזת המדינה * בה' באייר 1948 בת"א. מאז שרים אותו ¹באירועים ממלכתיים, * בחגיגות ספורט * ובמחנות המוות וההשמדה בעת הביקורים בפולין*.

יש לזכור ש"התקווה" אינו מעוגן בחוק הישראלי כהמנון, אבל אם עוד לא אבדה תקוותנו להיות עם חופשי בארצנו- יש תקווה ל"התקווה".

דעות נוספות:

http://www.amedia.co.il/Show_Article.asp?DynamicContentID=3030&

שינוי ההמנון

אין המנון אחד שעונה לכל אדם ואדם במדינה מסוימת בהמנונים שונים באירופה ישנם מילים הקשורות לקטוליות כשלא כל בני המדינה קטולים, בהמנונים במדינות ערב ישנן מילים על האסלאם ולא כל בני מדינות ערב מוסלמים אז למה אנו צרכים להיות "יותר קדושים מהאפיפיור"

מישהו דיבר ? 2004 הטלוויזיה החינוכית

שם הפרק : "שינוי ההמנון במדינת ישראל" פרק מס' : 7

תוכן הפרק : התוכנית דנה במהות ההמנון במדינת ישראל.באולפן מתארחים נציגי מגזרים להם יש קושי עם ההמנון הקיים. **המגזר הערבי** מיוצג ע"י עיתונאית ערבית שמסבירה מדוע ההמנון אינו מייצג אותה, **ועמדת החרדים** מבוטאת דרך עיניו של רב חרדי. **העיתונאית עירית לינור** מסבירה מדוע אין לשנות את ההמנון. בדיון עלו שאלות כמו : את מי צריך לייצג ההמנון, האם צריך להתאים אותו לרוח הזמן, מה מקורו של ההמנון ועוד. כמו כן פנינו

למספר **אומנים** ממגזרים שונים : להקת דאם, יובל מנדלסון מלהקת "שייגעץ" ולהקת "אוף שימחס", כדי שיביעו את דעתם על ההמנון וינסו להציע חלופות.

❖ נושא שלישי:

האם לאפשר לאומנים המשתמטים מצה"ל להופיע בחגיגות הרשמיות של יום העצמאות?

נושא שעולה לדיון הציבורי במיוחד לקראת יום העצמאות והזוכה להתייחסות של מגזרים שונים בחברה הישראלית.

לפניכם מאמר עמדה של פרפ' יולי תמיר היכול לשמש כבסיס לדיון בסוגיה.

חשוב להנחות את התלמידים בצורך של חשיבה מקדימה לדיון כדי לגבש עמדה ראשונית מבוססת. יש להפגיש את התלמידים עם עמדות שונות ועם בעיית ההשתמטות מצה"ל בכלל והמגבלות שיש להטיל על משתמטים ולוא דווקא אומנים. ומכאן תעלה לדיון הסוגיה של חיוב שירות לאומי על כל פטורי השירות כתנאי לקבלת הטבות והעסקה בשירות הציבורי.

פרפ' יולי תמיר: משתמטים לא יכולים להופיע בחגיגות ה-60

הסערה התורנית בנושא ההשתמטות צפויה היום, כשוועדת השרים תדון בשאלה האם לאפשר לאומנים משתמטים להופיע בחגיגות הרשמיות. בשיחה עם ynet מבהירה שרת החינוך: "האמנים האלו צריכים להיות מוקעים על ידי החברה. יש לומר להם - אתם נוהגים בחוסר אחריות חברתית וציבורית"

Ynet עדכון אחרון : 03.09.07, 00:15

סוגיית ההשתמטות מצה"ל תגיע היום (ב') לדיון בממשלה, כאשר ועדת השרים לענייני חגיגות ה-60 למדינת ישראל תדון בשאלה האם לאפשר לאומנים שלא שירתו בצה"ל מסיבות שאינן מוצדקות, להופיע במסגרת האירועים הממלכתיים. בשיחה עם ynet מביעה שרת החינוך, יולי תמיר, דעה נחרצת לפיה "האמנים שמשתמטים צריך להיות מוקעים על ידי החברה. חמור בעיני במיוחד לשמוע שיש חלק מהם שמדברים בזכות ההשתמטות - זו דרגה אחת יותר חמורה ממי שמשתמט בעצמו".

נושא מדיניות שילובם של אמנים שלא שירתו בצה"ל בחגיגות הממלכתיות, צפוי לעורר סערה בדיון, ומרבית השרים שישתתפו בו סירבו לומר את דעתם לפני שישמעו את עמדת חבריהם ועמדת צה"ל עצמו.

בשבועות האחרונים ניטש מאבק עז על ערכי ההתנדבות בישראל והשירות הצבאי והלאומי. הערב, בטקס הענקת הצל"שים למלחמת לבנון, רב-אלוף גבי אשכנזי, שאמר: "כאן באולם הזה נוכחים טובי בניה של הארץ הזו, השאור שבעיסה. כל מי שנדמה היה לו שהדור הולך ופוחת יישא נא עיניו הערב אל ההיכל. אתם וגבורתכם תשיבו למשתמטים - 'השפילו מבטכם'".

בדיון שיערך אחר הצהריים בלשכת ראש הממשלה, תבקש יו"ר ועדת השרים לחגיגות ה-60, השרה רוחמה אברהם-בלילא, לשמוע עמדת צה"ל בעניין אמנים-משתמטים מפי קצין החינוך הראשי, תא"ל אלי שרמייסר. כמו כן תבקש השרה את חוות הדעת של היועצת המשפטית של לשכת ראש הממשלה, שלומית ברנע-פרגו, בסוגיית שילוב אמנים שלא שירתו בצה"ל בחגיגות. לאחר סקירת העמדות, יביעו השרים בוועדה, ובהם שרת החינוך יולי תמיר, את עמדתם. רק לאחר מכן צפויה ועדת השרים להחליט אם לאפשר לאמנים שהשתמטו משירות להשתתף בחגיגות הממלכתיות.

"דגל ההשתמטות לא יכול להיות מיוצג בחגיגות ה-60 למדינת ישראל", אמרה תמיר ל-ynet. "אין ספק שערך השירות בצה"ל הוא ערך חשוב מאוד בחברה הישראלית. אנחנו בעד לעודד את המעורבות והמחויבות של הנוער בנושא השירות הצבאי. זה חלק מהתרומה של כל צעיר למדינת ישראל. במקביל אנו מעודדים את אלה שלא יכולים לשרת בצה"ל כדי שיפעלו בהתנדבות לשירות לאומי. כל צעיר ישראלי צריך לתרום, אם בשרות לאומי ואם בשרות צבאי.

"לא להכליל את מי שמשחרר מסיבות מוצדקות"

"החברה צריכה לומר לאלה שמשתמטים, שהם נוהגים בחוסר אחריות חברתית וציבורית. זה מאוד לא ראוי - בטח בחברה שבה השרות הצבאי והשרות הלאומי הם ערכים מרכזיים. החברה צריכה לטפח את המשרתים ובוודאי את המצוינים שבה, כמו שנעשה בערב מתן הצל"שים ללוחמים במלחמה בלבנון. מצד שני אנו צריכים מאוד להיזהר שלא להכליל את אלו שאמורים להיות משוחררים מצה"ל מסיבות מוצדקות. אני רואה הבדל אמיתי בין מי ששחרר לבין מי שהשתמט. מישהו שהיה פטור מטעמי בריאות, או מישהו שפטור מטעמים מגבלה אחרת, אינו צריך להיות פסול לשווא".

תמיר אמרה עוד שמערכת החינוך בראשותה פועלת יד ביד עם צה"ל כדי להגביר את המוטיבציה לשירות ולהתנדבות בצבא. דבר זה נעשה באמצעות תוכניות מיוחדות, הכוללות הופעות קצינים קרביים מול בני הנוער, בתכניות של"ח (שיעורי שדה, לאום וחברה) ומסגרות נוספות המעודדות אהבת הארץ. "אין לנו נתונים ברורים שמראים על עלייה בהשתמטות", אמרה שרת החינוך. "כשאנו בודקים את הנתונים, אנו מוצאים מספר לא מועט של תלמידים שמתנדבים ליחידות הלוחמות. אבל עצם העובדה שהחברה שלנו היא חברה מאוד צינית וביקורתית, גורמת לתהליך מדאיג. מרוב שאנו מבקרים את עצמנו, אנו שוכחים שזאת החברה שלנו וזה העם שלנו וראוי להילחם בעבורם.

"ציונות 2007 היא לא דבר פתטי, היא דבר חיוני. אין תחליף לרוח הזאת של הנכונות לתרום ולהתנדב. אם אתה חי בחברה שאתה תורם לה, אתה בעצמך מרגיש יותר שייך, יותר בעל השפעה בה, יותר עוצמה אישית ובוודאי שיש לך סיבה לראות את עצמך כחלק ממאמץ קולקטיבי. אני מאמינה שהמאבק הזה לחברה ראויה הוא מאבק שכל אחד מאיתנו צריך להיות שותף לו. אם נשיג את הערך הזה של חברה שראוי וטוב לחיות בה, גם הערך של ההגנה על הבית והגנה על העם, יגרום לכל אחד לחוש שהוא עושה את תפקידו כמו שהיה בעבר".

דעה אחרת:

אי אפשר למנוע ממשתמטים להופיע, מי יבחין בין משתמט למשתמט? (אילוסטרציה: שרון בוקוב)

יום שני, 3 בספטמבר 2007, 19:28 מאת: מערכת וואלה!

היועצת המשפטית של משרד רה"מ קבעה, כי ההצעה למנוע מאמנים שלא שירתו בצה"ל להופיע בחגיגות ה-60 למדינה היא אפליה.

ועדת השרים לציון שנת ה-60 למדינת ישראל דנה היום בהצעה למנוע מאמנים שלא שירתו בצה"ל להופיע בחגיגות. היועצת המשפטית של משרד ראש הממשלה שלומית ברנע קבעה כי לא ניתן לאשר את ההצעה, וכתבה בחוות דעת שהגישה לוועדה כי "יש להבחין בין צה"ל למדינה בכל מה שקשור להנחיות שלא להעסיק משתמטים".

ברנע פירטה בחוות הדעת כמה בעיות שעולות מההצעה המדוברת. ראשית, השאלה היא כיצד קובעים מיהו משתמט. חוק שירות ביטחון קובע מי מוגדר כמשתמט: מי שמצהיר בפומבי שהוא מסרב להתגייס או משתמש בדרכים חוקיות ומפעיל אותן בצורה לא חוקית, כלומר נישואים פיקטיביים או הצהרה שקרית על מצבו הבריאותי. "למדינה אין דרך לדעת

מי משתמט, אלא דרך הכרעה בדין. על כך יש כבר סנקציה עונשית. ספק אם אפשר להרכיב רשימה כזו של משתמטים", אמרה ברנע.

הבעיה השנייה שהעלתה ברנע נוגעת לפן החוקתי של ההצעה. מניעת השתתפותם של אמנים שלא שירתו בצה"ל עלולה לפגוע בשוויון בין האמנים ובזכות לחופש העיסוק. כדי לעקוף את המגבלה הזו, אומרת ברנע, יש צורך בחוק של הכנסת. בנוסף, ציינה ברנע, מההצעה עולה אפליה כלפי אמנים שהשתמטו לעומת עבריינים אחרים שלא מנועים מלהופיע, כגון אנשים שביצעו תקיפה אלימה, נהגו בשיכרות או עישנו סמים.

"נעדיף אמנים ששירתו"

קצין חינוך ראשי תא"ל אלי שרמייסטר אמר בדיון כי המדיניות הכוללת של צה"ל בנושא תגובש בימים בקרובים ותועבר לוועדה. הוא הדגיש כי "במקום שבו מופיעים משתמטים, צה"ל לא יהיה שם". תא"ל שרמייסטר אמר עוד כי צה"ל ייתן העדפה מודעת לאמנים ששירתו בצבא. לדבריו, צה"ל מציע לאמנים שהשתמטו לחזור לשירות, "לא בגולני" כלשונו, "באופן שמתאים לקריירה שלהם". הוא הבהיר כי אמנים רבים מטיפים להשתמטות ו"פסולים לגמרי" בעיניו.

השרה רוחמה אברהם-בלילא, שעומדת בראש הוועדה, הודיעה כי לאחר שהוועדה תקבל את המדיניות הסדורה של צה"ל היא תקיים ישיבה ובה תתקבל החלטה בנושא.

היערכות מושכלת לקראת דיון:

יש לקרוא מקורות שונים מזוויות מבט שונות ביחס לנושא.

לאתר בהם את עמדת הכותב, ואת הנמקותיו השונות.

לאסוף מידע מבעלי עניין שונים ביחס לנושא הנידון.

לארגן את הטיעונים השונים אלו מול אלו ולהפעיל שיקול דעת ביחס לנושא הנידון.

במהלך הדיון יש לגלות סובלנות גם לדעות האחר ולהפיק מהן את המרב והמיטב לצורך קבלת ההכרעה.